

P A N U :

Mistä Aleksanteri Oulun nimistöön?

■ ■ Miksi Oulun Länsi Pitkätie (kirj. tapa Oulun osoittekalenterissa 1899—1900) muutettiin Aleksanterinkaduksi? Vuosisatamme alku, jolloin näin tapahtui, ei näytä antavan mitään nimenomaista aihetta. Kaikista kolmesta Aleksanterista oli vain muisto jäljellä, toisista enemmän, toisista vähemmän hyvä. Vuonna 1881 murhattua Aleksanteri II siinä sukupolvessa kyllä moni mielellään muisti. Vuonna 1894, samana vuonna, jolloin poikansa Aleksanteri III oli kuollut, oli hän saanut kuvapatsaansa Senaatintorille Helsinkiin. Mutta miksi Ouluun Aleksanterinkatu? Soitin lääkintöneuvos Helmer Paavolalle, 87. Ei osannut neuvos sanoa, mutta muisti, että koulussakin tätä seikkaa ihmeteltiin.

Niistä vanhoista kartoista, joista viimeksi puhuin, näin, että Ouluun ilmestyi Aleksanterintori jo vuoteen 1876 mennessä, siis Aleksanteri II eläessä. Sillä paikalla, missä nyt on vanha Keskuskenttämme, tavaan:

Alexanderstorget. Ainakin jo kymmenen vuotta myöhemmin on sulkeissa lisäksi suomeksi Alexanderintori. Sillä vuosikymmenellä — 1883 — oli torin reunaan valmistunut oma talo nuorta Oulun tyttökoulua varten. Kun tämä ”Tippala” 1903 jätti talon, sitä ruvettiin kutsua Aleksanterintorin kouluksi, siitähän tuli silloin kansakoulu. Selvittämättömistä syistä sai Oulu samoihin aikoihin Aleksanterinkadun. Nyt tuntuu, että kadun ”ristiminen” tapahtui samoista syistä kuin koulutalonkin. Koska Länsi Pitkätie sivusi Alexanderintoria, siitä tehtiin Aleksanterinkatu!

■ ■ Mutta mistä ilmestyi Alexanderintori Oulun katukuvaan? Palatkaamme sadan vuoden takaiseen aikaan. Venäjällä sekä kiitetty että vihattu, Suomessa enimmäkseen kiitetty Aleksanteri ansaitsi kai oululaisten mielestä pienen huomaavaisuudenosoituksen, rauhan mies kun oli. Lauioivathan oululaisten ikiomat tiernapojatkin, että ”Keisari Aleksanteri,

Suomenmaan suuriruhtinas, hän pois otti orjuuden, hän pois otti styrangin, hän kääntää, kaataa kaikki vihollisen maat, siis kaikki kansamme riemuitkaat, kun olette päässeet vaivoista.” Aleksanteri oli myös nostanut suomen kielen ainakin lain pykälissä samanarvoiseksi, hyväksynyt ”Snellmanin markan” yms. Ja jospa sitten vuosisadan alussa, kun elettiin synkintä sortoaikaa, haluttiin Oulussakin osoittaa mieltä nimittämällä yksi pitkistä pääkaduista hyvämaineisten Aleksantereidien mukaan. Pahanilkinen Nikolaikaan ei voinut asialle mitään, kun kaiken lisäksi oli jo se Alexanderintori.

■ ■ Aleksanterista puhuttaessa muisti entinen koulupoika Helmer Paavola keisarin nimipäivän, Aleksanterin päivän ”ilmineerukset” ja sen, että Aleksanterin päivänä aina piti tapella. Suomalaiset koululaiset tappelivat ruotsalaisten koululaisten kanssa ja koululaiset Pikisaaren konepajalaisten kanssa. Tappelut olivat jääne vanhoista ylioppilas- ja kisällitappeluista. — Muisti Paavola senkin, että rehtori Rosendal varoitteli näistä tappeluista, ja pienen pojan olikin parasta pistää päänsä piiloon. Mutta seuraavana päivänä olivat kaikki taas veljet keskenään, mitä nyt sitten käytiin lumisotia pitkän talven ratoksi.